

DOMOVINA

Štev. 45.

V Ljubljani, 28. decembra 1918.

Leto I.

Vabilo

k seji izvrševalnega odbora
Jugoslov. demokratske stranke

5. januarja 1919

v dvorani mestnega magistrata
(I. nadstropje) v Ljubljani.

Začetek je ob 9. uri dopoldne, seja se
nadaljuje ob 3. uri popoldne.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo o splošnem političnem položaju.
3. Določitev kandidatov JDS za državno vijeće in za pokrajinski svet.
4. Poročila zunanjih odbornikov o organizaciji stranke.
5. Slučajnosti.

V Ljubljani, dne 26. decembra 1918.

Načelstvo JDS.

Politični shodi JDS.

Jugoslovanska demokratska stranka priredi v nedeljo, dne 29. decembra sledeče javne shode:

1. V ZGORNJI ŠIŠKI pri Pavšiču ob 3. popoldne;
2. V ŠT. VIDU NAD LJUBLJANO pri Cirmanu ob 3. popoldne.
3. V ŠKOFJI LOKI ob 10. dopoldne v Narodni čitalnici.
4. V ŽABNICI ob 3. popoldne pri Cegnarju.
5. NA BERIČEVEM ob 3. popoldne pri Gradu.
6. V ŠT. VIDU PRI ZATIČNI ob 8. zjutraj pri Fačinu.
7. V NOVEM MESTU ob 3. popoldne v gimnazijski telovadnici.
8. V MOŠNJAH PRI RADOVLJICI ob 3. popoldne pri Praprotniku.
9. V RIBNEM PRI BLEDU ob 3. popoldne pri Ferjanu.
10. V ŠT. JANŽU ob 8. zjutraj pri Prijatelju.
11. V ORTNEKU ob 4. popoldne pri Cvaru.
12. NA ROBU ob 1. popoldne v gostilni Josipa Bregarja.
13. V VINICI ob pol 8. zjutraj pri Školniku.
14. NA VRHU ob 11. dopoldne.
15. V LAŠKEM TRGU.
16. V ROGAŠKI SLATINI ob 8. zjutraj pri Sv. Križu, gostilna Drogenig.
17. V VIŠNJI GORI ob 11. dopoldne v gostilni pri Kamenčanu.

Ob koncu leta.

Naši čitatelji in prijatelji »Domovine« so nas spremili na težkem potu boja skozi preteklo leto. Vsi se še spominjate, kako smo začeli. Takrat v začetku je šlo trdo — cele strani so bile pobeljene. Takoj v prvi številki je bil konfisciran ves podlistek, ki je popisoval smrt neke koroške starke, ki so jo v Celovcu obesili, ker je prenočila nekega ruskega vjetnika, ki je zvečer ves prezebel in lačen zašel v njeno hišo. Prav nič nismo privedjali, še obsodili nismo to grozno hudodelstvo, ampak zapisali smo resnico in — bilo je dovolj, bili smo konfiscirani. Potem se je to ponavljalo pri vsaki številki. Mi pa se nismo ustrašili, ker smo vedeli, da se začenja odločilni boj. Naše vrle žene in dekleta so zbirale pridno podpise za deklaracijo, bodi blagoslovljena vsaka roka, ki jo je podpisala, kajti šele po teh podpisih so naši zunanji zavezniki Francozi, Angleži in Amerikanci spoznali našo odločno voljo, da nečemo več biti sužnji. Potem je prišla pomlad in smo šli na tabore. Res so nas preganjali avstrijski žandarji, mi pa smo le zborovali. Skozi vse te boje je vas spremljala »Domovina«, ki je postala ljubljanskim cenzorjem trn v peti. Ko je bila obletnica deklaracije, so nam odnesli najlepše stvari, ki smo jih vam zapisali. Avstrijski cenzor namreč ni bil za drugega na svetu, kakor da je prečrtal to, kar je kdo pametnega povedal. Pa še plačevati smo ga morali za ta dela. Pa naši čitatelji so nas dobro razumeli in so znali čitati tudi bele strani brez tiska. Saj si je vsak mislil — tu je bilo gotovo kaj krepkega.

V poletju pa nam je avstrijska vlada list popolnoma ustavila. Mislila je menda, da se bomo tega ustrašili in da bomo morda začeli pisati laž mesto resnice. To upanje se ji ni izpolnilo. Molčali smo. Ko pa smo zopet izšli, so naši prijatelji lahko videli, da nismo klonili tilnika, da je naša beseda ostala istotako odkrita kot preje.

S tem pa je rastle število naših prijateljev in koncem oktobra smo mogli vam naznaniti, da je delo našega odrešenja dovršeno. Bližal se je konec tisočletnega trpljenja. Kdo je bolj vesel, kakor urednik »Domovine«, ako more sporočiti svojim znancem tako veselo vest. Začeli so se novi časi. Videli smo takoj, da je še mnogo dela pred nami. Stara bajta se je podrla, treba je zidati novo. Zato smo takoj začeli prirejati shode, da smo ljudem razložili naš položaj. Italijan je zasedel naše kraje. Kdo naj nas reši? Kdo drugi, kakor Srbi! Nemci divjajo na Koroškem. Kdo naj jih užene? Kdo drugi nego mi! Treba si bo priboriti zvezo s Čehi, treba bo osvoboditi naš narod v Primorju, treba bo urediti notranje razmere. To so nove naloge. Zato vabimo vse, da se združite okoli nas. Danes ste svobodni državljani, sami boste odločevali. To pa ne bi mogli, če ne boste prav poučeni. Zato je danes za vsakega potreba, da čita. Mi podajamo vse, kar se nam zdi važno za vas v priprosti obleki. Kjer bo mogoče, bomo vas obiskali na shodih. Tako bomo šli skupaj na daljni boj in delo za srečo domovine. Opozarjajte svoje prijatelje na naše skupno glasilo. Cena je tako nizka za naš čas, da si vsak lahko naroči »Domovino«. In pišite nam pridno: sporočite nam svoje misli in želje. Radi bomo vas poslušali. Nič ne de, če ne napišete vse natančno, saj vemo, da niste vedno pri pisanju, bomo že mi popravili, in če se nam bo zdelo važno, bomo dali v list. Tako se človek vzgaja za javnost. Danes je vse to potrebno, ker je ravno naš kmet v novi

državi najbolje organiziran, priden je in sposoben in ima veliko važnost za novo življenje. Po starem geslu naših dedov: »Le vkup, le vkup...«, naj se povsod združijo naše kmetske vrste. Zdaj so prazniki — pomenite se med seboj. Glavna stvar je, da stopi nekaj mož v zvezo, da se pogovore o razmerah in o potrebah, počasi bodo drugi prišli k njim. Posebno mladi gospodarji, ki ste videli svet, združujte se in pridružite se nam. V združenju je mogoče izboljšati vsak stan. Mi pa bomo vas vse pri tem radi podpirali in bomo povsod s ponosom hodili z vami. Tako, da bo svet pogledal in vprašal: »Kdo je mar?« Mi pa bomo rekli: »To je korenina, naš slovenski oratar!«

V tem zmislu želimo vam vsem prav srečno novo leto! Daj Bog, da bi ga ob letu obhajali srečni in zadovoljni. Da bi bila domovina rešena tujcev in da bi se vse za nas po pravici izvršilo. Ne pozabite enega: Vse je odvisno od nas. Vsa sedanost in bodočnost. Zato izpolnimo vsi svojo dolžnost. »Domovina« jo bo izpolnila.

Nova Jugoslovanska vlada ustanovljena.

V zadnji številki smo poročali, da je Nikola Pašić odklonil, stopiti na čelo prvi vladi in da so vsled tega nastale težkoče pri sestavi. Regent Aleksander je vsled tega poveril sestavo vlade Stojanu Protiću in ta je sestavil vlado, ki je sestavljena sledeče:

Predsednik: Stojan Protić;
podpredsednik: dr. Anton Korošec;
zunanje stvari: dr. Anton Trumbić;
vojno: general Mihajlo Rašić;
notranje zadeve: Svetozar Pribičević;
pouk: Ljuba Davidović;
finance: dr. Momčilo Ninčić;
pravosodje: dr. Matko Trifković;
bogočastje: dr. Tugomir Alaupović;
poljedelstvo: dr. Živko Petričić;
prehrana in obnovitev: Miloje Jovanić;
železnice: ing. Marko Vulović;
javna dela: Miloš Kapetanović;
gozdarstvo in rudarstvo: dr. Spaho;
socialna politika: Vitomir Korać;
pošta in brzojav: dr. Edo Lukinić;
predmeta za konstituantno: dr. Albert Kramer;
zdravstvo: dr. Uroš Krulj;
za ministra brez listnice: Miloslav Rajčević iz Črne gore.

Kot delegati za mirovni kongres so imenovani: predsednik Nikola Pašić; kot člani pa: dr. Ante Trumbić, dr. Ivan Žolger in poslanik v Parizu Vesnić. Kot svetovalci s pravico glasovanja so jim dodeljeni: dr. Smoljaka, dr. Rybař in Matko Bošković, bivši srbski poslanik v Londonu.

Prestolonaslednik Aleksander je tudi že zaprisegel nove ministre, kolikor jih je v Beogradu. Po zaprisegi je na kratko nagovoril nove ministre in poudarjal njih zasluge za ustvarjenje enotne države ter izrazil željo, da bi mogli dovršiti veliko delo s popolnim uspehom.

Novi ministrski svet je sklenil, da se uvede na vsem področju države SHS novi gregorijanski koledar, to je koledar, ki ga pri nas že imamo. Nadalje je določil, da je državna zastava kraljevine SHS trobojnica s horizontalno razvrščenimi barvami, in sicer

tako, da bo zgoraj modra, v sredi bela in spodaj rdeča. Državni grb bo bel dvoglav orel z naprsnim ščitom, razdeljenim na dvoje polj. Gorenje, večje, je zopet razdeljeno na dvoje polj. Na desnem belem je rdeč križ s štirimi S (srbski grb). Leva polovica ima šahovsko ploščo belo - rdeče barve, razdeljeno na 20 štirikotnikov (hrvatski grb). Dolenje polje kaže grb stare Ilirije (Slovenije), namreč na modrem polju bel polumesec, obrnjen proti gori, in med njegovima krajcema belo peterožarno zvezno. Prej omenjena zastava označuje državnost in se naj izobeša na vseh državnih in deželnih poslopih ter na vojnih in trgovskih ladjah. Razen te zastave je dovoljeno uporabljati tudi druge narodne zastave. Ministrski svet je nadalje sklenil, da se na vsem ozemlju kraljevine SHS proglasi ravnopravnost latinice in cirilice ter da se vse meščanske in ustavne pravice kraljevine Srbije razširijo tudi na vse drugo ozemlje Jugoslavije. Vse te sklepe ministrskega sveta mora odobriti državni svet.

Z ozirom na ustanovitev skupne vlade je prenehala oblast Narod. vijeća v Zagrebu, ki je tvorilo vrhovno vlado vseh jugoslovanskih pokrajin v bivši Avstro - Ogrski. Člani pridejo v skupno Državno vijeće v Belgrad, ki se sestane v kakih štirih tednih. Obenem so vse pokrajinske vlade, tako tudi Narodna vlada v Ljubljani, odstopile in dale svoja mesta na razpologo regentu Aleksandru, da imenuje nove vlade. Do imenovanja nove vlade, ki se izvrši najbrže že do konca leta 1918., vodijo poverjeniki svoje posle naprej. Pri naši vladi odpadejo štiri poverjeništa, ker so ista skupna, in sicer za obrambo, promet, finance in prehrano. Te zadeve bodo podrejene neposredno skupni vladi v Belgradu, dočim ostanejo zaenkrat še ostala poverjeništa. Ravno te dni se vrše posvetovanja glede sestave nove vlade in upamo, da bomo v prihodnji številki sestavo iste že lahko objavili.

Kralj in oratar.

Naši možje v Gorenji vasi v Poljanski dolini so na svojem shodu telegrafično pozdravili princa regenta Aleksandra v Belgradu in so mu izrekli svoje veselje nad tem, da je ves naš narod združen v eni državi pod vlado slavne srbske dinastije. In naši možje so dobili odgovor, ki smo ga že zadnjič prinesli: regent Aleksander jim je odgovoril, da ga veseli, da ga pozdravljajo naši kmečki možje, in pravi sam, da je ponosen na to, da tudi njegov rod izhaja iz vrst srbskega oratarja. Vemo, da so bili naši vrlji Poljanci prav veseli tega pozdrava, veseli pa se ga gotovo tudi vsi naši kmečki možje, ki so na svojih shodih z odkritim srcem pozdravili naše združenje. Tako se nam zdi, da so se vrnili časi, ko je na Gospodsvetskem polju moral tisti, ki je hotel vladati našim dedom, na kamenitem stolu obljubiti, da bo vladal po reshici in pravici.

Pri tem se spominjamo nekega dogodka, ki se je zgodil na naši narodni meji pred nekaj leti. Takrat je prišel bivši cesar Habsburg na Koroško. Tam so ga pozdravili grofje, baroni in zagrizeni Nemci, ki so rekli, da je Koroška nemška in da žele, da se ne da slovenskemu narodu nikakih pravic v tej deželi. In nemški Habsburg je odgovoril: »Jaz ne bom nikoli pozabil, da sem nemški knez.« to se pravi: Jaz sem cesar in bi moral vladati po pravici, ampak jaz sem predvsem nemški Habsburgovec in bom vedno podpiral Nemce... To se je zgodilo v Celovcu, ne daleč od Gospodsvetskega polja, kjer so nekoč morali vladarji slovensko prisegati v roke slovenskemu kmetu, da bodo vladali po pravici. Kaj čuda, da je ubogi naš narod na Koroškem propadal in da je bilo na tisoče naših ljudi ponemčenih!

Zdaj pa je temu konec. Kje je zdaj Habsburg, kje je zdaj nemški knez? Prišla je Pravica in ga je vrgla s prestola. Našega slovenskega kmeta pa zdaj z ljubeznijo pozdravlja potomec srbskega oratarja, kot kralj, ki je izšel iz ljudstva, ki je ponosen na svoj kmečki rod in v domačem jeziku govori z nami. Ali čutimo vso razliko med preteklostjo in bodočnostjo? Ali ne moremo biti ponosni, da so se vrnili časi naših svobodnih dedov? Ali ne vidimo, da bo posle naš kmet s svojim kraljem govoril kakor človek s človekom in da bo iz tega vzrastla za nas vse skupna sreča!

Mi pa tudi vemo, da bo naš kmet steber naše države. Sicer je bil tudi prej, ampak kdo se je za to zmenil. Zdaj pa bo naše ljudstvo odločevalo v vsem. Treba je torej, da tudi odločuje prav, da bo njemu v korist. Zato je treba združenja, organizacije. Po organizaciji bo govoril kmet-oratar s kraljem in ker bo oba družila ena skupna misel — sreča domovine, bo naša Jugoslavija postala država, ki bo vzor demokratske države pred svetom.

Pomislite Slovenci!*

»Pri pogrebu dr. Lampeta smo videli med žalujočimi zastopnike bivšega deželnega šolskega sveta viteza Kalteneggerja v spremstvu dr. Bezjaka in dr. Opeke, zastopnika poverjeništa za uk in bogočastje prof. Vadnala itd. Tako se je čitala »dnevna vest« v slovenskem časopisu. In dr. Lampe ni umrl leta 1915., ampak meseca decembra 1918. Ali je res mogoče, da se je dr. Lampe pokopaval v takem spremstvu? Kaj je ta vitez Kaltenegger res še v Ljubljani? Kaj se res upa pri belem dnevu na cesto v Ljubljani? Kaj res še dobiva hrane v naši Ljubljani? Ta nagusni German, ki je z oholo pestjo davil naše šolstvo dvajset let? In kdo ga je spremljal? Naša dva šolska nadzornika! Šolska nadzornika v Jugoslaviji! Ali najdeš besedo v opravičilo takih Jugoslovancev? Kakšna sta v osebnem občevanju, ne vemo in nas ne briga. To pa vemo, da je od nekaj »pohlevnost« njun značaj in njuna vera »malikovalstvo«. Malik jima je plem. vitez. Saj ni lepo delat z njima: prezirljiva je bila njegova beseda in huda njegova služba. Ves vpliv jima je odvezel in vse odloke bodisi administrativne ali vzgojne vsebine je podpisaval sam. Ne, ne! Enega je podpisal »Regierungsrat dr. Johann Bezzjak«, to je bil tisti, s katerim so odpravili slovenske čitanke Sket-Westrove z gimnazij; menda se je gospodi važno zdelo, da slovenščino v srednjih šolah zadavi slovenska pest. Smilita se nam gospoda; tako sama sta bila ostala, brez malika! Na, pa ga spet zagledata na ljubljanskih cestah, pa zdrkneta na kolena in drsata za njim, oh le za njim! — In to sta višja šolska nadzornika v Jugoslaviji!

No, ta trojica je zastopala »bivši« drž. šolski svet, c. k. r. dež. šolski svet. Zastopano pa je bilo tudi sedanje poverjeništa za uk in bogočastje! Z dr. Lampetom je legel v grob (upajmo vsaj!) program, pri čegar pogrebu udeležba Narodne vlade pomeni narodni škandal! Edina olajšujoča okoliščina je to, da jo je zastopal prof. Vadnal, ki je gotovo iskreno žaloval za pogrebom Kalteneggerjeve ere. Naj se pa nihče ne vpraša, kako je ta mož prišel v to poverjeništa; na to vprašanje namreč nihče ne ve odgovora; pravijo, da si ta Pilat niti sam ni na jasnem, kako je prišel v vero. Njegovim nekdanjim ravnateljem pa in kolegom, predvsem pa učenecem tem ostrookim, strogim sodnikom vsacega učitelja, se zdi ta vpoklic ne samo nerazumljiv, ampak naravnost nečuden. Vsi so si na jasnem, da mož ki kaže v osebnih stikih tako malo takta, v personalnih zadevah tako malo delikatnosti, ne sodi na to mesto.

Po pravici se čudi človek, da stanovske organizacije učiteljstva obeh kategorij k temu molče. Ljudskošolskemu učiteljstvu je pač predvsem pred očmi izboljšanje gmo. položaja — kdo bo vrgel nanj za to prvi kamen? Proforsko društvo pa kaže — kako naj rečemo, da ne bo krivice? — tako brezbržnost ali mlačnost, ali preračunjeno popustljivost, da je vse graje vredno. Občni zbor se je sicer skliceval v božičnih počitnicah, letos pa med šolskim časom, da se ga z dežele nihče ni mogel vdeležiti. In temu občnemu zboru je bilo menda edini namen, poslušati izvajanja bivšega šolskega nadzornika, o strmita, nebasa in zemlja, strmite! — versko-nravnost vzgoji! To je najbolj pereče vprašanje, če naj se vzdrži gospod nadzornik na mestu, na katero že zdavnaj ne sodi več.

Tako sede na važnih mestih možje, ki so kompromitirani iz preteklosti, možje Šusteršičevega kalibra, soodgovorni za njegovo denunciacije in za njegovo gospodarstvo, saj so vedeli zanje in so jih molče krili s svojimi imeni. Na ta mesta spadajo velejzdajniki od

* Ta članek smo prejeli iz profesorskih krogov s prošnjo, da ga priobčimo.

včeraj, energični, brezobzirni, ki bodo pomeli s starimi tradicijami in njihovimi nositelji. Če ne nam zasijejo zopet kmalu nekdanji zlati časi, zakaj šusteršičev je pri nas več, nego človek sanja. Le ugodne sapice je treba in vse te zlahkne rožice bodo zopet priklile na dan. Nič ne pomagajo jokave besede o hišnem miru in premirju med strankami: mlada svoboda je v nevarnosti. Če se izvede decentralizacija šolstva, ki se od gotovih strani tako vneto zahteva, bo vsa Slovenija za vse naše šolstvo v kratkem to, kar je bila za ljudsko šolstvo še pred tremi meseci dežela Kranjska.

Mnogi izmed nositeljev sedanje vlade so bili včeraj črnozolti, danes so se pa prepletkali v belo-modro-rdeče, notri pa je isti gnaj ki smrdi do neba. Treba vse, da se izkida! Pomislite, Slovenci!

Povratek predsednika Masaryka v Prago.

Preteklo soboto dne 21. decembra se je vrnil Masaryk kot predsednik čeho - slovaške republike v Prago, katero je pred štirimi leti zapustil kot ubežnik. Njegova vožnja je bila vožnja zmagovalca, sprejem, ki mu ga je priredilo prebivalstvo, pa je bil veličasten in nepopisen. Njegov prihod se je razvil v enega največjih narodnih praznikov, kajti vse šole, trgovine, tvornice in delavnice so bile zaprte, iz vseh okrajev Čeho - Slovaške so prišla v Prago odposlanstva, da pozdravijo svojega predsednika. Vsa Praga je bila v zastavah in zastavicah vseh zavezniških držav.

Vlak s predsednikom Masarykom se je pripeljal pred 1. popoldne ob velikanskem navdušenju navzočih na Wilsonov kolodvor. Ko je predsednik Masaryk stopil iz voza, so ga pozdravili ministrski predsednik dr. Kramář in drugi člani vlade. Potem je odšel v slavnostni salon. Tam ga je dr. Kramář pozdravil, poudarjajoč, da ga veseli, da ga more pozdraviti kot prvega predsednika svobodne čeho - slovaške republike. Zahvalil se mu je za štiriletno delo za samostojnost države, za vzgojo čeho - slovaške vojske, ki je priborila zmago češki misli. Končal je, da želi Masaryku, da naj bo v hudih urah zgradbe nove države voditelj in svetovalec na poti v veliko, zlato bodočnost čeho - slovaškega naroda.

Pevski zbor čeških učiteljev je nato zapel narodno himno. V imenu čeških pisateljev je pozdravil Masaryka predsednik pisatelj Alojzij Jirasek, ki je omenjal, da se češki narod po izvolitvi prvega češkega kralja Jurija Podjebradskega ni tako radoval, kakor se raduje ob tej priliki, ko pozdravlja svojega prvega predsednika.

Po kratkem odgovoru Masarykovem se je pričel zmagoviti pohod po okrašenih praških cestah.

Čeho - slovaške čete, Sokoli, razna društva, korporacije, politične organizacije in dijaki so tvorili špalir od Wilsonovega kolodvora do Vaclavskega nameštja in po njem. Pred muzejem na Vaclavskem trgu so se zbrale žene in dekleta v pestrih narodnih nošah.

Ob nepopisnem navdušenju in burnih pozdravil se je peljal Masaryk v narodno skupščino, ki je bila polnoštevilno zbrana. Tu so ga pozdravili razni zunanji zastopniki, nakar se je izvršila zaobljuba. Predsednik skupščine Tomašek je prebral nastopno zaobljubo: Obetam kot predsednik Čeho - slovaške republike, pri svoji časti in vesti, da bom vedno deloval za blaginjo republike in naroda in spoštoval zakone. Masaryk je odgovoril: »Obetam.« Člani skupščine so nato zapeli narodno himno in je predsednik skupščino zaključil.

Drugi dan je v velikem sprejemnem salonu bivših avstrijskih cesarjev na Hradčanih dr. Masaryk prebral svojo poslanico zbranim članom narodne skupščine in zastopnikom zveznih držav. Izvajal je med drugim:

Prost je naš narod, neodvisen, spoštovan in uživa polno simpatij v družbi evropskih narodov. Vedno si kličem v spomin, je-li istina ta naša nova svoboda, ni - li morda le sen. Ne, svoboda naša je uspeh štiriletne vojne. Svet je bil razdeljen v dva tabora: na eni

strani pravica, na drugi krivica. Zmagala je pravica nad krivico, duh nad materijo, resnica nad zavijanjem dejstev. Načela predsednika svobodne Amerike, velikega demokrata Wilsona, so pokazala nove poti, in ta načela so zmagala. Konsekventno je oznanjal pravico vseh držav, malih in velikih, do samoodločbe narodov. Iz naroda, narodu, za narod; to so načela našega velikega zaveznika. — Dr. Masaryk je omenjal zasluge češkega naroda za osvoboditev izpod jarma. V razvoju Rusije med vojno se zrcali razvoj naše armade. Stara vlada Stürmerjeva je bila proti upostavitvi naše armade na Ruskem. Tudi Kerjenski je bil v začetku proti nam in šele kasneje je bil drugih nazorov, ko so naše čete izvojevale Brusilovo zmago, ki je bila v prvi vrsti zasluga Čehov. Pohvala Brusilova, Alekseja in drugih vojskovodij pričajo za to. Šele po velikem trudu se je posrečilo, organizirati ves zbor, ki je štel prvotno 50.000 in kasneje 100.000 dobro opremljenih mož. Sposobnost naših junakov, vzorna disciplina in pa ljubezen do domovine so bile vzor njihovim tovarišem. Ne smemo pa pozabiti naših mučnikov pod habsburškim terorjem in tisočev žrtev, ki jih je zahtevalo vjetništvo v Rusiji, ki jih krije hladna ruska zemlja ob Murmanski obali, v Turkestanu in na drugih ogromnih ravninah Rusije. V vseh deželah imamo češke grobove. Njim gre naša zahvala, njim se moramo oddolžiti najprvo. Naša vojska se je bojevala na vseh bojiščih in povsod je močila češka kri bojne poljane. Toda zmagala je naša pravična stvar. Naši junaki so nam izvojevali svobodo, neodvisnost in lastno državo. S tega mesta se zahvaljujem vsem članom krajevnega čeho - slovaškega Narodnega sveta za Rusijo in posebno umrlemu glavnemu tajniku Juriju Klecandi. Prva je bila Francija, ki je priznala v februarju pomen našega naroda za zaveznike in za Evropo, Francija je prva priznala naš Narodni svet v inozemstvu in je vpostavila in ves čas vzdrževala našo armado v Franciji in kasneje v Rusiji. Bila je v resnici velikuđušna napram našemu narodu.

Masaryk je nato govoril še o Madžarih in o nalogah, ki jih ima čeho - slovaški narod glede notranje politike in je končal svojo spomenico, želeč vsem vesele božične praznike. Potem se je poslovil od diplomatskih zastopnikov in odšel v svoje stanovanje.

Narodna skupščina je določila, da dobiva predsednik republike 500.000 kron letne plače in 500.000 kron reprezentacijske doklade.

Italijani na slovenskih tleh.

Italijani vedno predrzneje kriče, da je zasedeno ozemlje italijansko, da je prebivalstvo na njem po večini italijansko in kar je jugoslovanskega, to je umetno delo promitule Avstrije. Tako nesramno zavijajo resnico. Vse Primorje brez Furlanije je štelo leta 1910, po tistem znanem krivem štetju s strani avstrijskih oblasti 437.000 Slovanov, 284.000 Italijanov in 29.000 Nemcev. Na zasedenem ozemlju na Kranjskem in Koroškem je okoli 100.000 Slovencev, tako da je bilo na spornem ozemlju leta 1910, glasom ljudskega štetja Jugoslovancev 537.000, Italijanov 284.000 in Nemcev 29.000. Ljudsko štetje pa je bilo Jugoslovonom skrajno krivično, ker je bilo na tisoče in tisoče Jugoslovancev vpisanih za Italijane. Pravo narodnostno razmerje je bilo: 600.000 Jugoslovancev in komaj 200.000 Italijanov, med temi Italijani pa polovica potujčencev. Kje je torej italijansko Primorje? — Z Goriškega, iz Istre in Dalmacije prihajajo vedno glasnejše pritožbe radi grdega ravnanja Italijanov z domačim jugoslovanskim prebivalstvom. Iz Dalmacije so odpeljali že polno ljudi čez morje v Italijo, da ne bi doma delali nereda in nemira. Angleški in ameriški brojni poveljniki, ki prihajajo v dalmatinske luke, se poučujejo o razmerah, ki vladajo v Dalmaciji. Ker simpatizirajo z Jugoslovani, jih Italijani grdo gledajo in ako srečajo kakega ameriškega ali francoskega mornarja z jugoslovansko kokardo, mu jo hočejo iztrgati. — Iz Idrije poročajo, da so proti Žirem vse poti in steze zastražene in prepre-

žene z gosto žično mrežo. Pogumni Idrijčanje so vendar le obhajali narodni praznik s tem da je počivalo vse delo in da se je pela slovesna sveta maša. Opoldne pa je ukazal italijanski poveljnik, da morajo biti popoldne odprte vse trgovine. To se je seveda zgodilo. — V Senožečah so aretirali Italijani župnika Riharja, ker ni hotel predlagati svojih pridig v predcenzuro italijanskemu poveljniku. — Iz Trsta poročajo, da so bili tam nabiti lepaki, ki so vabili Slovence pod okrilje italijanske vlade, češ, da samo taka velevlast kakor je Italija more dati Slovcem blagostanje. Italija jim bo dala vse državljanske pravice, kakor jih imajo drugi njeni državljani, itd. Prazne besede, katerim nihče nič ne verjame, ker so v nasprotju s postopanjem Italijanov, ki ti naravnost zaslužujejo prebivalstvo na zasedenem ozemlju. — Več goriških inteligentov so Italijani, kakor sicer že znano, odpeljali. Nekatere pa so sedaj uvrstili v vojaški delavski oddelek, baje 70 po številu. Okrajnega komisarja dr. Svetka, sodnika Koršiča in druge so odpeljali v Italijo. — Za politični okraj Postojna in za občino Rakek so postavili Italijani civilnega komisarja s sedežem v Postojni, drugi zasedeni deli na Koroškem in Kranjskem spadajo pod civilni komisariat v Tolminu. — Z Nabrežine poročajo, da je prišla v vas italijanska posadka dne 6. novembra. Drugi dan so pobrali iz oskrbovališča moko, sol, rum, cigarete itd. Aprovizacija je začela slabo funkcionirati. Le revni ljudje so dobili prve dni decembra dvakrat po ½ dkg kave, 1 dkg soli, 7 dkg riža. Dne 14. so dali šele nekoliko več. Premožnejši dobe za plačilo pa tudi ne mnogo živeža. Vse polno je italijanskih zastav, jugoslovanske nobene. Skoro se ne sme več govoriti slovensko. Vedno pretijo s kaznjivo. Internirali so bivšega častnika Adamiča in orožniškega narednika Bizjaka. Šola se je začela in sicer v slovenskem jeziku, samo namesto nemščine se uče italijanski. — Italijani napenjajo vse sile, da bi vstrahovali naše ljudstvo na zasedenem ozemlju, da bi se izreklo za to, da želi priti pod Italijo. Ali željenega uspeha Italijani ne bodo dosegli, marveč obveljati mora pravica, da bomo mi gospodarji na svoji zemlji povsod. Mi ne iščemo tujega, to, kar je naše, pa zahtevamo in moramo imeti.

Politični pregled.

Jugoslavija. Varaždinski listi poročajo, da so jugoslovanske čete zasedle Medjimurje in napravile konec mažarski strahovladi. Osvoboditelje je ljudstvo z navdušenjem sprejelo. — Ker je sestavljeno novo ministristvo za celo Jugoslavijo, ki je že zaprišeženo, so posamezne pokrajinske vlade podale svojo demisijo. To se je zgodilo tudi v Ljubljani. Ministra dr. Korošec in dr. Kramer imata nalogo, sestaviti v bližnjih dneh novo vlado za slovenski del Jugoslavije. — Na Koroškem naj bi vladalo vsled dogovora božično premirje. Ker se pa koroške nemške čete tega premirja niso držale, so one samo zakrivilo, ako na Koroškem o božiču ni mirovalo orožje. — V slovenskih delih, ki so zasedeni po Lahih, še vedno vlada laška strahovlada. Italijani razbijajo šole, uničujejo pohištvo in knjige. V ostalem se še vedno zakopujejo, dovažajo municijo in se skrbno pripravljajo za vojno. Iz Hrvatske vtihotapljajo živino, katero jim dobavljajo brezvestni hrvatski dobičkarji. — Naša država je dobila novo zastavo in sicer je to trobojnica z zgoraj modro, v sredi belo in spodaj rdečo barvo. Državni grb bo bel dvoglav orel z napisnim ščitom, razdeljenim na trije polji. — V Belgradu so je te dni sešla narodna skupščina prvič po osvoboditvi. Na zadnji seji bo predala skupščina svojo oblast državnemu veču in se nato razšla. Razveseljiv je odločen nastop našega regenta Aleksandra, ki je izjavil zastopniku

Trsta dr. Čoku, da Srbija ne bo dopustila, da izgubimo le eno ped slovenske zemlje.

Italija. Razmerje med Italijo in Francijo postaja vedno bolj napeto in to radi jugoslovanskega vprašanja. Italijani se poslužujejo vseh spletk v dosego svojih ciljev. Na oni strani se poslužujejo Nemcev in se opirajo na izjave bivšega tržaškega namestnika Fries - Skeneta, ki so naperjene proti nam, na drugi strani pa lovijo tudi Čeha, da si jih pridobijo za-se.

Čeho - slovaška država. Prvi predsednik Čeho - slovaške dr. Masaryk je prišel dne 21. decembra t. l. v Prago. Njegov prihod se je razvil v največji češki praznik. Še tistega dne se je izvršila zaobljuba predsednika v narodni skupščini.

Iz Avstrije. V inozemstvu se pripravila velika pomožna akcija, da se odpomore lakoti na Dunaju. Zlasti se trudi Švica, da bi s pomočjo entente in Amerike dobavljala Avstriji vsa mogoča živila. — Dan za dnevom prihajajo iz te države vesti o novem umazanem gradivu, ki ga razmikajo in ki pokaže te kulturonosce v pravi luči. Tako so zopet prišli na sled korupcijski aferi bivšega nemškega nacionalnega poslanca Hummerja z bivšim ministrskim predsednikom dr. Seidlerjem. Hummer je dobival od vlade velike zneske denarja in obetala se mu je lepa služba, če bi vohunil v svoji stranki za vlado. — Vsem nenemškim dijakom je onemogočeno obiskovanje visokih šol v Avstriji. — Na Dunaj je dospela italijanska komisija okoli 150 mož, da nadzoruje ukrepe, ki se tičejo premirja. — V ostalem so pa razmere v Nemški Avstriji slej ko prej skrajno slabe. Centralna vlada nima ne moči in ne ugleda pri pokrajinskih vladah, ki so ji vzrasle čez glavo in ki delajo politiko na svojo pest, kakor je to najlepše razvidno iz razmer na Koroškem. Nam more biti to prav zlasti za bodočnost, če tudi v trenutku markateri ukrep teh nemških vlad težko prenašamo.

Iz Nemčije prihajajo vesti, ki pravijo o velikih notranjih nemirih. Tako je prišlo v Berlinu do krvavih spopadov med mornarji in potsdamskimi topničarji. V tem boju so podlegli mornarji. — V Zgornji Šleziji je izbruhnila po vseh železnicah železniška stavka. — Bivši nemški prestolonaslednik je celo v inozemstvu tako nepriljubljen, da je prišlo v Amsterdamu, kojega je posetil, do velikega razburjenja in je moral takoj pobegniti. — V Berlinu je prišlo do pretresajočih prizorov, ko sta se srečala demonstracijski obhod invalidov, slepcev, pohabljenecv in drugih in obhod, obstoječ iz častnikov in moštva pruske garde. Pohabljeni so zmerjali in psovali častnike, češ, da so oni krivi njihove bede.

Grki proti Italijanom. V Aleksandriji v Egiptu so sprejeli tamošnji Grki ostro resolucijo proti Italiji, od katere zahtevajo, da naj izroči v smislu Wilsonovih načel Grški vse one otoke, ki jih je zasedla v Egejskem morju v času turško - italijanske vojne.

Bolgarija. Pretežni del Bolgarske uvidi bridko svojo zмотo, ko se je udeležila Bolgarska svetovne vojne proti nam. Sedaj bi se radi čim preje pridružili ententi in želijo takojšnjo zvezo s slovanskimi državami. Pred vsem so naprosili češko - slovaško vlado, da posreduje za nje pri državi SHS. — Sicer se veselimo tega dejstva, toda brez vsega bolgarski greh ne bo izbrisan.

Slovenske občine, slovenska društva! Slovenske občine, slovenska društva, protestirajte zavedno in odločno proti italijanskemu nasilju! Nabirajte podpise! Proteste pošiljajte potom Narodne vlade SHS v Ljubljani skupni jugoslovanski vladi v Belgrad. Položaj je resen!

Politične vesti.

— V težkih časih živimo, v negotovosti, kaj bo z našimi brati in z našo zemljo, zasedeno po Italijanih. Naše upanje je mirovni kongres ter-onih 14 točk, ki jih je proglasil Wilson. Naše upanje je tudi izvoljeno skupno poslanstvo za ta kongres, od katerega pričakujemo, da bo naše koristi in naše upravičene zahteve z vso svojo močjo zastopalo. V oporo temu poslanstvu pa mora služiti naša enotna narodna volja, enotnost v naših zahtevah tudi na zunaj. Zato prosimo in pozivljamo naše somišljenike k strpnosti napram pristašem drugih strank, k miroljubnosti, da ne bo trpela sedaj nujno potrebna enotnost v naših zahtevah, da bo vsakdo lahko videl, da je osvoboditev naše zemlje od Italijanov skupna zahteva cele Jugoslavije.

— **Schulvereinske šole razpuščene.** Narodna vlada v Ljubljani je razpustila šolo nemškega »Schulvereina« v Šoštanjju. Nemška štirirazredna ljudska šola v Brežicah je tudi razpuščena, ker je imela v celem le 27 nemških otrok. Nemška štirirazrednica v Ljutomeru se je istotako razpustila, ker je imela le 25 nemških otrok. — Kaj je s schulvereinskimi šolami pri nas na Kranjskem, tako v Maverlih, Lazah, Rodinah in Vrčicah, dosej še nismo slišali. Treba je, da se tudi te takoj razpuste in ustanove slovenske, ker niso drugega kot ponemčevalnice naše mladine.

Spomenik nar. mučeniku O. Popoviću. Onizim Popović je bil ugleden Srb in župan mesta Knin v Dalmaciji. Takoj začetkom vojne so ga vtaknili v vojaške, da mu tako onemogočijo vsako delovanje med narodom. Na neko lažljivo ovadbo ga je avstrijsko vojaško sodišče obsodilo na smrt in je bila smrtna obsodba tudi izvršena. Bil je ustreljen. Ovadah pa je pozneje težko obolel in na smrtni postelji je spovedniku priznal, da je lagal in da je po krivem pričal zoper Popovića. Sodišče je vsled tega moralo obnoviti kazensko postopanje in Popovića proglašiti nedolžnim. Toda oživetj po krivici ustreljenega niso mogli. Da mu dajo zadoščenje, prišla je na njegov grob četa vojakov, ki je izstrelila par salv in vojaška godba je igrala avstrijsko himno. Temu narodnemu mučeniku hočejo sedaj Dalmatinci postaviti lep spomenik v mestu Kninu. Zemeljske ostanke pokojnika prepeljejo iz Sinja v rodno mu mesto.

— **Zastava in grb Jugoslavije.** Ministrski svet v Beogradu je sklenil, da se ima vsem državam naznaniti sestavo skupne vlade in prositi priznanja nove države. Vsa poslaništva in konzulati se bodo zvali poslaništva in konzulati države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Državna zastava SHS. je v vodoravni legi zgoraj modra, sredi bela in spodaj rdeča. Državni grb je beli dvoglavi orol.

— **Ujedinjenje srbske pravoslavne cerkve.** Upravitelj karlovaške patrijarhijske škof Harin je sklical sejo svetega sinoda, ki naj proglasi ujedinjenje srbske pravoslavne cerkve v bivši avstro-ogrski državi s cerkvijo prejšnje Srbije. Seje se bo udeležil tudi dalmatinsko-istrski škof Dimitrija Branković, ki bo oznanil združitev svoje škofije s srbsko cerkvijo. Ker je proglasila ujedinjenje že tudi pravoslavna cerkev v Bosni in Hercegovini, bo s tem ujedinjenje dovršeno in se bodo v najkrajšem času sestali vsi pravoslavni jugoslovanski škofje, da določijo končno ureditev pravoslavne cerkve v Jugoslaviji.

— **Medžimurje zasedeno.** Kakor poročajo hrvatski listi, so jugoslovanske čete zasedle vse Medžimurje in osvobodile prebivalstvo madžarske strahovlade. Povsod je prebivalstvo z navdušenjem pozdravilo osvoboditelje.

— **Odpust nemških uradnikov.** Narodna vlada v Ljubljani je sklenila, da se odpuste iz službe vsi uradniki nemške narodnosti.

— **Češki Nemci vstopajo v češko armado.** Čehoslovaški tiskovni urad poroča iz Rima, da se številni nemški vojaki, rodom iz Češke, priglašajo k čehoslovaški armadi in izjavljajo, da so odkriti državljani čehoslovaške republike. Tvorili bodo samostojen zbor.

— **Plače ministrov v Čehoslovaški republiki.** Narodna skupščina je določila ministrskemu predsedniku 70.000 K, ministrom pa po 60.000 K letne plače.

— **Vlada nemške Avstrije podpirala štrajk v Mariboru.** Doznelo se je, da je vlada nemške Avstrije svoječasno, ko je izbruhnil v Mariboru štrajk nemških železničarjev in poštarjev štrajkujočim dovolila podpore 100.000 kron. Štrajk pa ni uspel, kajti poverjenik za promet je posegel z energično roko vnes, odpustil je vse štrajkujoče in jih nadomestil s samimi slovenskimi uslužbenci, da se je ves železniški in poštni promet vršil nemoteno naprej.

— **Zakaj Italijani niso pomagali Srbom leta 1915.** Srbski minister Ljuba Jovanović je pravil pred dnevi dr. Paveliću, da je bila potrebna po katastrofi Srbije, ko je vse bežalo preko Albanije, ko je cvet srbske inteligence trpel in umiral, samo jedna beseda, to je priznati londonski dogovor, in situacija bi se za Srbijo takoj popravila. Ali Srbija je rajše vse to prenesla in pretrpela, samo da je služila ideji ujedinjenja in da ni dala Italiji niti trohice moralne pravice na jugoslovanski teritoriji.

— **Ententa zasede celo Ogrsko.** Romunsko vrhovno poveljstvo je sporočilo ogrski vladi, da je dobilo od entente nalog prodirati na Ogrsko. Ententa zasede celo Ogrsko; Romuni ozemlje do Tise, Srbi do Donave, angleške in francoske čete pa ogrsko nižino. Do te zasedbe ima ententa glasom sklenjenega premirja pravico, ž njo pa tudi Romunija, ki je njena zaveznica. Ogrri so proti temu protestirali.

— **Ministrska kriza v Italiji.** Kakor se poroča iz Italije, je tam izbruhnila ministrska kriza. Minister Dari je odstopil; drugi ministri, med njimi vojni minister, groze s stavko.

— **Volitve na Madžarskem.** Na Madžarskem so volitve v državno zbornico razpisane in se bodo vršile v drugi polovici meseca januarja 1919.

— **Spor med Wilsonom in Sonninom.** Med Wilsonom in italijanskim zunanjim ministrom Sonninom je razmerje zelo napeto, ker noče Sonnino odnehati od svojih zavojvalnih zahtev po naši zemlji. Vsled tega bi se utegnila zavleči mirovna konferenca.

Dopisi.

Iz Žirov. Krasno je bilo praznovanje narodnega praznika v nedeljo, dne 15. t. m. Nastopila so društva z zastavami, dekleta v lepih narodnih nošah, tukajšnji srbski oddelek vojakov, ki nas čuva proti italijanski pohlepnosti, je jezdil na konjih kakor tudi nekaj Sokolov. Občinstva je bilo zbranega, kot še nikdar. Vse se je radovalo našega prerojenja. Dan je bil krasen; z vso svojo ljubkostjo nas je ogrevalo zimsko solnce. Po cerkvenem cpravilu je v vznešenih besedah tukajšnji srbski častnik pozdravil občinstvo in orisal zgodovino srbskega naroda in njega vladarjev v srbskem jeziku. Viharni živio-klici so pričali, da se naše občinstvo zaveda velikega časa našega prerojenja in osvobojenja. Župan je prečital obsežno brzojavko, poslano od vseh žirovskih društev, zadržug in korporacij v pozdrav novemu vladarju; nato se je vrstil dolg in krasen sprevod, kakršnega še ni bilo v Žireh. Pred Sokolskim domom se je sprevod ustavil. Mlad in navdušen Sokol Alojzij Poljanšek je v krepkih, iz srca izhajajočih besedah orisal pomen slavlja, ki pomeni začetek nove dobe našega naroda, v koji bomo zamogli prosto razvijati vse svoje sile. Spominjal se je zaslužnih mož, ki so s svojim odločnim in samozavestnim nastopom pripomogli k osvoboditvi našega naroda. Pozdravil je nadalje junaške brate Srbe, ki so s svojo krvjo in največjimi žrtvami priborili sebi in nam svobodo. Povdarjal je, da je tudi Sokolstvo s svojo zavedno narodno vzgojo pripomoglo k zmagi naših idej, ker je šlo v vojno prisiljeno, a z zavestjo v srcu, da ga ženo tirani v boj proti lastnim bratom, koje ubijati bi bil največji zločin. Ošibal je slednjič še nesramne breznačajneže, ki obračajo plašč po vetru in so v najtežjih časih izdajali svoje brate in iz njih krvi kovali kapital za sebe. Uničiti so hoteli napredne in narodno čuteče ljudi, zatreti so hoteli Sokolstvo in sploh vse, kar ni njim po volji. Sedaj pa je prišel čas, ko te izdajice nimajo več moči, mi pa se radujemo prostosti. Slednjič je pozival vse k skupnemu delu za procvit in blagostanje posameznika in celokupnosti, kajti v združenju je moč in razvoj k spolnitvi. Po končanem slavnostnem obhodu se je vsadila še spomin-

ska lipa, pri koji je imel župan pozdravni govor.

Iz Sodražice. V nedeljo, dne 15. t. m., vršil se je pri nas impozanten shod JDS., ki se je vsled obilnega števila udeležencev moral vršiti na prostem. Govorila sta poverjenik za promet dr. Pestotnik in domačin g. prof. Ferd. Marolt. Sklenile so se resolucije, ki zahtevajo premestitev lesne strokovne šole iz Kočevja v Sodražico, železniško dovlačnico iz Orteneka, oziroma Zlebiča v Sodražico, da se s tem obrne znatni lesni promet iz Loškega potoka na dolensko železnico, ter da se ugoti dolgotrajni želji Loškopotočanov, kteri že toliko časa hrepenijo po krajši zvezi z železnico, v svrhu cenejšega izvoza njih velikih zalog lesa; da se uvrsti med postajo Ortenek in Ribnico postajališče Zlebič; da se premesti okrajno glavarstvo iz Kočevja v Ribnico in da se ustanovi meščanska šola v Ribnici. Zborovalci so se razšli polni navdušenja za stranko JDS. Njena krajevna organizacija je pridobila veliko število novih članov. Shoda se je udeležilo lepo število vrlih somišljenikov iz Loškega potoka in Ribnice. Pripominjamo še, da smo dobili od Veličanstva kralja Petra dve zahvali na tukajšnji vdanostni izjavi ob priliki ujedinjenja, katere je poslal brzojavno tukajšnji občinski in narodni odbor.

Iz Sodražice. Tu vlada veliko navdušenje za našo svobodno Jugoslavijo. Veliko je pa ogorčenje vsled zasedanja jugoslovanskega ozemlja po Italijanu. Ljudstvo je bilo zelo vznemirjeno, da tudi nas Sodražane zadene usoda kakor na tisoče in tisoče naših sobratov. Italijani so zelo blizu na Rakeku in poslali so bili že tudi vohune, koji pa hvala bogu niso nič opravili. Med našimi fanti vlada veliko navdušenje in javljajo se prostovoljno v Narodno armado. Vsak dan odide koji iz naše srede, da brani našo domovino in last naše Jugoslavije, in če bo treba, se odzovemo vsi brez izjeme, da rešimo naše brate izpod tujega jarma. Kajti tlačeni so bili sto in sto letja in želimo, da tudi njim zasije dan svobode. Sedaj odidejo še vsi mlajši fantje, koji so še doma in jih kliče domovina. Celo Lojze Gnidica, 150 kg težak, omenja, da bi se radevolje javil v Narodno armado, ako bode to potreba. — Velika potrnost je zavladala pri pristaših nekdanje šusteršičijanske stranke. Izgubili so vse zaupanje pri ljudstvu, izgubili so tudi večino pri občinskem odboru in izvoljen je bil pristaš SLS. in to začasno do prihodnjih volitev. Jezijo se tudi, ker so izgubili vse častne občane, kakor Šusteršiča, Boroovića, Lampeta ter glavarja Antona Merka. Tudi sami bi se radi izgubili, kajti so jim prevroča tla. Delali so račune brez krčmarja in so se hudo opekli. Gorje pa bilo nam Sodrzanom, ako bi se izpolnile njih želje, da bi ostali še na vrhuncu ti ljudje brez usmiljenja in denuncijanti nekdanje avstrijske vlade. Sledila bi ovadba za ovadbo in dovedli bi celo občino do nesreče in propasti. Ali ti ljudje imajo še upanje, kajti blodi se jim pred očmi, ker mislijo, da Jugoslavija ne bode trajno in potem bodo zavladali oni še enkrat, ali takrat brez usmiljenja. Poskrbeli bomo mi, da se to ne zgodi in da bo strta njihova moč za vedno. Ker so pa prehudi avstrofilci, bi jim pa svetovali iti tja, kjer so njih častni občani, naj se preselijo v Nemško Avstrijo ali v Švico, mi pa hočemo živeti v miru in zadovoljstvu.

Iz Stražišča. Še sedaj, ko smo se otresli strašnih avstrijskih grozot, gospodarijo v naši lepi Jugoslaviji raznovrstne poturice. Tudi naši občinski odborniki z gospodom županom Bašarjem in g. župnikom na čelu, mislijo, da so še vedno merodajne Šusteršičeve in Lampetove okrožnice. Tukajšnje županstvo je napravilo velikansko ovadbo napram dveina gasilcema našega prostovoljnega gasilnega društva, ki sta sklicala sestanek gasilcev glede bodočega društvenega delovanja. Ker naš občinski zastop ni dal nobenega obvestila radi slavlja narodnega praznika, je sklenilo gasilno društvo na tem sestanku, da ono priredi slavnostni sprevod v narodnih nošah v cerkev in se je temu povabilu odzvala cela občina, kakor smo že v zadnji številki poročali. — Toda našemu g. županu ni bilo vse to po volji, posebno so ga bodli razni slavnostni govori na Pantah, akoravno je govoril tudi gospod kaplan Dimnik. (Razume se, ker ni Šusteršičijanec.) Da so si gospod župan z župnikom in fantkom vred sveto jezo nekoliko potolažili, skovali so velikansko ovadbo napram omenjenima gasilcema in jo poslali na

orožništvo. V ovadbi je med drugim tudi nanzanjen, kako sta si možakarja s pomočjo opojnih pijač pridobila gasilce, kateri naj bi pretečeno soboto naskočili župni in županski urad. Res smo opazili napovedani večer orožništvo, ki je stražilo te prostore, pač pa ne nobenega gasilca, ki bi razbijal. Ta ovadba bo pač ostala neizbrisni madež sedanjega županovanja za celo občino. — Gospodu županu Bašarju se je že sanjalo, kako bo gledal ta dva nepokorneža, ko bosta visela javno na vislicah pred cerkvijo, ter jima še očital: to sta ona dva jugoslovanska razbojnika, ki nista hodila po naši začrtani poti, kakor naš občinski zastop z menoj in z g. župnikom na čelu, ki je neustrašeno podpisal zaupnico dr. Šusteršiču in isto obelodanil v »Resnici«. — Gospodu županu in gospodu župniku pa priporočamo, da naj se take in temu podobne ovadbe tudi v nadalje vršijo, ker bo to nam le v korist in gospoda pokažeta res pravi jugoslovanski značaj v tako hudih in resnih časih, ko bi si morali vsi, brez razlike na politično mišljenje podati roke k skupnemu delu za procvit in razvoj naše lepe in tako željno pričakovane svobodne Jugoslavije. Naše gasilno društvo stoji vedno na svojem mestu ter je vedno in povsod delalo za blagor ljudstva in občine, toda žalbog, takoj pri prvem sestanku mu je začelo županstvo metati polena pod noge. Cisto po Šusteršičevem receptu!

Iz Stražišča. Po Stražišču vohuni in dela ovadbe neka ženska, ki rada konje jaha. Torej, pozor pred njo! Radovedni smo, kdo jo plačuje.

Iz Stražišča. V nedeljo popoldne se je vršil občni zbor tukajšnjega prostovoljnega gasilnega društva, pri katerem je bil izvoljen po večini stari odbor. Ker je naše gasilno društvo med vojno izgubilo zelo veliko rednih delujočih članov in se nekateri še vedno nahajajo v vjetništvu, pozivljamo vse mladeniče naše občine, da se takoj vpišejo v toli prepotrebno društvo, tako da bo isto kos svoji nalogi tudi v največjih nesrečah. Društvo priredi na novega leta dan ob 4. popoldne družabni večer pri Korošču. Udeležite se ga vsi občani!

Iz Radovljice. Na brzojavni pozdrav, ki se je poslal dne 15. t. m. o priliki manifestacijskega shoda v Beograd, je prejela Krajevna organizacija JDS. sledeči brzojavni odgovor: Njegovo Veličanstvo kralj Peter in Njegovo kraljevo Veličanstvo regent prestolonaslednik Aleksander izrekata za prelepi pozdrav povodom praznika našega ujedinjenja Svojo prirsčno zahvalo ter se čutita eno s celim narodom, ki se veseli ujedinjene svobodne Jugoslavije. — Po najvišjem nalogu šef dvorske kancelarije: Balugdjić.

Iz Križev pri Trziču. Javni politični shod J. D. S. se je vršil 15. grudna v prostorih gostilne pri Jaku. Shodu je predsedoval g. nadučitelj Završnik, poročal pa dr. Semrov iz Kranja. Nad 200 zborovalcev in zborovalk je navdušeno pritrjevalo izvajanjem govornika, ki nam je narisal razliko med Avstro-Ogrsko in Jugoslavijo. Pojasnil nam je pomen ujedinjenja s Srbijo in program J. D. S. in nam priporočal snovanje zadrug. Ujedinjenje s Srbijo se pri nas nekaterim skritim gospodom ne dopade — seveda teh ni bilo na shodu. Kako je bil potreben shod pri nas, nam priča velika udeležba za naš kraj. Potrebna je krajevna organizacija J. D. S., katera se snuje. Oprimate se je. Poslal se je tudi brzojavni pozdrav kralju Petru in regentu Aleksandru.

Shod J. D. S. v Trziču na Gorenjskem se je vršil zadnje nedelje dopoldne. Zbralo se je na shodu veliko število predvsem okoličanov, ki so dali s tem lep zgled zavednosti tržanom, od katerih jih precej še vedno gleda skozi Šusteršičeve špegle. O političnem položaju in potrebi ujedinjenja pod regentom Aleksandrom je poročal prof. Jug iz Ljubljane. Zborovalci, med njimi tudi socialisti, so s pritrjevanjem vzeli to sporočilo na znanje. Nadalje se je govornik v ostrih besedah bavil z laškim nasilstvom na slovenskem ozemlju, proti katerim nasilstvom so zborovalci z ogorčenjem protestirali in se obrnili z protestno brzojavko na zunanje ministrstvo v Beogradu. Tudi o programu J. D. S. se je razpravljalo na tem shodu in bodrilo k smotreni organizaciji.

V Št. Vidu pri Zatični je bilo zadnje nedelje ustanovno zborovanje »Jugoslovanske demokratične stranke«. Zbralo se je v gostilni pri Fačinju izredno lepo število značajnih zaupnikov in so-

mišljenikov iz vseh bližnjih občin. Zborovanje je otvoril gosp. dr. Andrej Jenko, nakar je potovalni učitelj gosp. Ante Beg poljudno razpravljalo o programu in načrtih preosnovane stranke. Da so vsi navzoči razpravo dobro razumeli, so dokazali s tem, da so se vsi takoj prijavili k stranki ter podpisali izjavo. V odbor nove krajevne organizacije so bili izvoljeni sledeči somišljeniki: predsednik dr. Andrej Jenko; podpredsednik župan Josip Gorišek; tajnik Držaj Peter; namestnik Čuček Ivan; blagajnik Beršnjak Anton; namestnik Hočvar Ciril (Muljava); odborniki: Šefman Fr. (Pluska), Jeraj Fr. (Vel. Gaber), Rojec Anton (Št. Vid), Jerlah Jože (Pristavica), Oven Ludvik (Radohova vas), Kavšek Jože (Škrjanče), Hamberger Ivan (Gorenja vas), Kristan Alojzij (Sv. Rok), Miklavčič Josip (Črnelo), Pajk Alojzij (Zatična), Cegljar Alojzij (Št. Vid). Zanimanje za organizacijo je splošno ter vedno pristopajo novi člani. Prihodnje nedelje se priredi v Št. Vidu po prvi maši javno politično zborovanje.

Iz Črnomlja se nam poroča, da ima prejšnji župan Skubic, ki ima na vesti smrt rodbinskega očeta Kromarja, še vedno največjo besedo pri aprovizaciji. Črnomaljši, kaj boste res trpeli takega človeka, da vam deli živila?

Važne Izjave načelstva J.D.S.

Načelstvo Jugoslovanske demokratične stranke je v redni seji 24. decembra sklenilo podati k raznim političnim dogodkom zadnjih dni sledeče izjave:

1.) V svobodni in demokratični državi imej vsaka stranka neovirane pogoje za organizacijsko strankino delovanje. Glede strankinih shodov JDS. veljajo načela: Dokler naša narodna osvoboditev ni celotna dosežena, je potrebno, da so vse narodne stranke v boju za vresničenje splošno narodnih zahtev enotno združene in da se morajo vsi strankini shodi v vsakem pogledu podrediti temu namenu, ne da bi pri tem trpelo širjenje raznavanja programa JDS. — če se je shod SLS. v Št. Jerneju v resnici z nasilstvom prenečil, obžalujemo, ravno tako pa tudi obžalujemo, da se je nasilno motilo shod JDS. v Semiču dne 8. decembra od strani pristašev S. L. S.

2.) Načelstvo JDS. izjavlja, da obžaluje vse osebne napade, ki se priobčujejo v tem ali onem listu in ki ne vsebujejo nobene stvarno utemeljene kritike. Taki napadi škodujejo le skupnim našim interesom.

3.) Načelstvo JDS. z ogorčenjem jemlje v vednost, da skuša vlada Nemške Avstrije vprizarjati v državi SHS. železničarske štrajke. Dognalo se je namreč, da je izplačala vlada Nemške Avstrije »Streikkomiteju« v Mariboru 100.000 kron v svrhu, da pomaga izzvati nove štrajke. Načelstvo JDS. pozivlja Narodno vlado v Ljubljani, da stori nemudoma vse potrebne korake, da se vsako vmešavanje tujih držav v naše notranje zadeve prepreči.

4.) Načelstvo JDS. pozivlja svoje poverjenike v Narodni vladi, da izposluje sklep, glasom katerega so vsa šolska poslopja, kadar ni pouka, vsem strankam za njihove priredbe v enaki meri na razpolago.

Tedenske vesti.

Shod JDS v Dev. Mar. v Polju. Krajevna organizacija JDS v Dev. Mar. v Polju je priredila v nedeljo dne 22. decembra dopoldne javen ljudski shod, ki je bil nepričakovano dobro obiskan. Prostorji Kuharjeve gostilne so bili nabito polni zborovalcev. Shodu je predsedoval nadučitelj v pokoju gosp. Kavčič. Govornika JDS poverjenik za promet dr. Pestotnik in dr. Klepec sta v poljudnih besedah razložila pomen in korist ujedinjenja s Srbijo in Črno goro v eno celoto, obravnala sta krivično zasedbo naših krajev po Italijanih in njihovo sovražno postopanje ter razložila strankin program. Sprejeto so bile enoglasno in z odobravanjem znane resolucije, zlasti pa ona, ki protestira proti zasedbi naših pokrajin po Italijanih.

Žena po nedolžnem umorjenega kovača Kromarja iz Črnomlja je tudi umrla. Ostali so otroci brez staršev. Kje se sedaj nahajajo, nam ni znano, vsled česar prosimo, da nam naši čitatelji sporoče, kje se sedaj nahajajo, da jim zamoremo poslati darove, ki prihajajo našemu uredništvu.

O shodu v Št. Jerneju v nedeljo, dne 22. decembra, priobčimo v prihodnji številki verodostojno poročilo.

— **Demisija Narodne vlade je sprejeta.** Stara vlada vodi posle, dokler ne bo imenovana nova.

— **Važna naredba glede občin.** Minister notranjih del je zaukazal, da se imajo v vseh občinah, kjer so gerenti, takoj razpisati nove volitve.

— **Skupna ministrstva.** Za vso državo skupna so tala ministrstva: Za zunanja dela, za narodno obrano, za finance, za prehrano, za trgovino, obrt in industrijo, za promet in za socialno skrbstvo. V področje narodnih vlad spadajo torej ti-le resorti: notranja dela, justica, nauk in bogočastje, poljedelstvo, javna dela in zdravstvo.

— **General Krsto Smiljanović** je z vsem stojim štabom prisostvoval na Božič slovesni božji službi v stolnici.

— **Polkovnik Milan Pribičević** je v ponedeljek posetil knezoškofa dr. Antona Bonaventuro Jegliča. Ker ga ni našel doma, mu je drugi dan došlo pismo, v katerem izreka knezoškof svoje obžalovanje, da ga ni bilo v času poseta doma in izraža željo, da bi mu g. polkovnik naznanil, kdaj bi se lahko z njim sestal.

Velikanske množine tobaka na Reki. V tobačni tovarni na Reki je bilo ob času italijanske zasedbe tobaka v vrednosti 18 milijonov kron. Italijanska vojna uprava je vzela iz tovarne že za 5 milijonov kron. Vse reške trafike so dobro založene s cigarami, cigaretami in tobakom in se prodaja blago po navadnih cenah.

Tihotapstvo s sladkorjem. V Celju so prišli na sled veliki, dobro organizirani tihotapski družbi, ki se je predvsem bavila z razpečevanjem sladkorja. Duša temu podjetju je bil bivši celjski postajenačelnik Stoppar. Nagromadili so po celjskih skladiščih velikanske množine sladkorja, ki so ga potem razpošiljali na vse strani, zlasti v Trst, za visoke cene. Stopparja in nekaj sokrivcev so vtaknili pod ključ.

Z Vrhniko. Na pozdravno brzojavko, ki jo je poslala krajevna organizacija JDS. na Vrhniko kralju Petru in regentu Aleksandru o priliki proslave narodnega praznika, je došla iz Beograda naslednja zahvala: »Krajevna organizacija JDS., Vrhnika. Sporočam Vam iskreno zahvalo in pozdrav Nj. Veličanstva kralja Petra in Nj. Veličanstva prestolonaslednika regenta Aleksandra za vašo iskreno, narodnega čuta prevzeto pozdravno brzojavko. Po Najvišjem nalogu. — Šef dvorske kancelarije: Balugdjić.

Na občnem zboru »Sokola« na Vrhniko dne 15. decembra je bil izvoljen sledeči odbor: starosta br. dr. Fran Šabec, podstarosta dr. Lovro Rogelj, načelnik br. Mirko Korenčan, podnačelnik br. Štefan Markelj, tajnik br. Ivan Tomšič, blagajnik br. Andrej Grambovčan, odborniki bratje: Matija Jeršinovic, Edvard Pišler, Ivan Štuler, Anton Maček, Ivan Tischler, Ciril Igljič, praporščak Ignacij Kunsteli, pregledniki računov: br. Fr. Jurca in Ignacij Kunsteli. Kot delegat v Slov. sokolsko zvezo br. Mirko Korenčan, namestnik br. dr. Fran Šabec.

Plačevanje davščin na Kranjskem. Finančno deželno ravnateljstvo v Ljubljani je odredilo, da se davščine (direktni davki, pristojbine itd.) na Kranjskem nimajo več plačevati pri poštini uradih s poštnohranilničnimi položnicami, ampak do preklica v gotovini pri pristojnem davčnem uradu. — Stranke se pozivljajo, naj svoje davščine v redu poravnajo in se pri tem točno držijo pričujoče odredbe.

— **Iz Škofje Loke.** Vedno zavedni Žabničani so tudi na praznik ujedinjenja brzojavno pozdravili našega kralja in regenta ter prejeli sledečo zahvalno brzojavko: Vaščani v Zabnici, Škofja Loka. Njeg. velič. kralj Peter in njegovo visoč. regent Aleksander izrekata za prelepi pozdrav povodom praznika našega ujedinjenja svojo prirsčno zahvalo ter se čutita eno s celim narodom, ki se veseli ujedinjenja svobodne Jugoslavije. — Po najvišjem nalogu šef dvorske kancelarije Balugdjić.

160 primorskih slrot, in sicer 100 dečkov in 60 deklic, v starosti od treh do 14 let, pride tekom meseca januarja v Ljubljano. Družine, ki bi sprejele otroke, ali za svoje, ali le v začasno oskrbo, naj pošljeno svoje naslove na »Poverjeništvu za socialno skrbstvo v Ljubljani«.

Poverjeništvu za socialno skrb nujno potrebuje natančen kataster vseh strokovnih delo-

jemalskih in delodajalskih organizacij na ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani. Zato poziva vse tozadavne organizacije, da mu v lastnem interesu v najkrajšem času sporoče ime in sedež organizacije; število članov dne 1. decembra 1918, imena vodilnih oseb, višina članarine, pravila, socialne uredbe in ali ima organizacija posredovalnico za delo, njena ureditev in kdo jo vodi?

Terjatve napram bivši avstro - ogrski vojni mornarici. Tvrde, ki imajo terjatve napram bivši avstro - ogrski vojni mornarici, dobe glede prijav takih terjatev v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani zelo važna navodila.

Iz Stražišča pri Kranju. Na brzjavni pozdrav povodom praznovanja ujedinjenja vseh S. H. S. dne 15. decembra 1918, dobilo je prostovoljno gasilno društvo sledeči brzjavni odgovor: Njegovo Veličanstvo kralj Peter in Njegovo kraljevsko Visočanstvo regent prestolonaslednik Aleksander izrekata za prelepi pozdrav povodom praznika našega ujedinjenja svojo prisrčno zahvalo ter se čutita eno s celim narodom, ki se veseli ujedinjenja svobodne Jugoslavije. Po najvišjem nalogu — šef dvorne kancelarije — Balug djić.

Slovensko pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« priredi dne 31. decembra 1918 v vseh gornjih prostorih Narodnega doma svoj običajni Silvestrov večer. Na sporedu so orkestralne točke, pevski zbori, mešani in moški, o polnoči alegorija, nato ples. Obisk vsem prijateljem lepega petja in krepko napredujočega društva toplo priporočamo! Podrobnosti na lepkih in malih vabilih.

Vojaški invalidi bodo še vsi vnovič poklicani k nadpregledovanju (superarbitraciji), pri kateri se jim bo na novo priznala invalidna pokojnina. Nadpregledna komisija bo v kratkem začela z nadpregledi, ki se bodo vršili za vse na Kranjskem, Koroškem, Primorskem in v Istriji bivajoče vojaške invalide pri vojnem dopolnilnem poveljstvu v Ljubljani. V prvo se pozovejo vsi tisti, katerim je bila že ali pa jim bo v kratkem ustavljena pokojnina, potem pa pridejo ostali na vrsto. Vojaški invalidi, ki še niso bili dosedaj pri nadpregledu in se zaradi v vojaški službi pridobljene hibe, bolezni ne morejo preživeti sami ter se poleg tega nahajajo v slabih gmotnih razmerah ali celo v bedi, brez vsakih sredstev in podpore, se pozivljajo, da se pismeno in sicer potem okrajnega glavarstva ali orožništva prijavijo pri vojnem dopolnilnem poveljstvu v Ljubljani, ki jih bo potem čimpreje vpoklicalo k nadpregledu v svrhu priznanja pokojnine. V prijavah, katerim naj se priloži, če le mogoče spričevalo zdravnika, je natančno navesti ime, čim, polk, rojstno in naborno leto, domovinsko občino, okraj ter bivališče. — Vojno dopolnilno poveljstvo Ljubljana.

Združitev dopolnilnih poveljstev in črnovojnškega okrajnega poveljstva. Dopolnilno okrajno poveljstvo prejšnje skupne vojske, domobransko ter črnovojnško okrajno poveljstvo v Ljubljani združila so se v skupno poveljstvo pod naslovom: Vojno dopolnilno poveljstvo Ljubljana. Sem naj se odslej pošiljajo vsi na zgoraj imenovana poveljstva namenjeni spisi. Vojno dopolnilno poveljstvo nahaja se na Ambroževem trgu št. 7 v prostorih nekdanjega dopolnilnega poveljstva št. 17.

V mejah ljubljanskega in zagrebškega poštnege ravnateljstva je celokupni poštni in brzjavni ter telefonski promet in posebno tudi promet s poštami zavrti zopet dovoljen. Jamstvo v smislu predpisov prevzame poštna uprava razen za kraje, ki so vsled vojaških operacij ali nemirov ogroženi. Taki kraji se od časa do časa razglašajo. Sedaj spada med ogrožene pokrajine Koroško. Pisma se predajajo zopet zaprta. Glede prometa s Dalmacijo, Bosno-Hercegovino, Srbijo, Črno goro ter ozemlja izven Jugoslavije bodo odredbe sledile.

— **Razprodaja drož** se je sedaj tako uredila, da bode popolnoma krita potreba slovenskega ozemlja. — Tvrška Fischlovi sinovi v Celovcu bo dobavljala po 250 kg dnevno tvrdkama M. Vovk - Košmerl in Maks Zaloker v Ljubljani, ki bodeta zalagala Ljubljano in okolico, razpošiljala pa bode tudi naravnost svojim dosedanjim odjemalcem na deželi sorazmerne množine. Interesentje na Kranjskem in Koroškem naj se tedaj obračajo po drože naravnost na omenjene tvrdke. Sloven, Štajersko pa bo v prvi vrsti preskrbovala tovarna v Račjem.

Imenovanje. Narodna vlada SHS v Ljubljani je imenovala: S. Nikolajo Krulc za učiteljico na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jakobu v Rožu; Frančiška Aichholzerja za provizor, okrajnega šolskega nadzornika za šole beljaškega okrajnega glavarstva in šmohorskega sodnega okraja; Zdravkoto Kovača v službovanje slovenski ljudski šoli v Št. Jakobu v Rožu; Rudolfa Mencina za okrajnega šolskega nadzornika za šole celovškega okrajnega glavarstva, v kolikor spadajo v območje Narodne vlade SHS v Ljubljani z začasnim sedežem v Borovljah; Jožefa Reichmanna za provizoričnega učitelja na ljudski šoli pri Mariji na Zilji.

Imenovanja. Inženir kemik Henrik Mohorčič, asistent na kemijskem preizkuševališču v Gradcu, je začasnno imenovan ravnateljem kmetijsko-kemijskega preizkuševališča v Mariboru. Iz službe je odslovljen dosedanji ravnatelj inž. kem. dr. N. Zachariades in asistent inž. kemik K. Czak.

— **Drzna lopovščina** se je zgodila dne 10. t. m. na glavni cesti v Šiški. Med 6. in 7. uro zvečer je peljal Rus Ivan Mašin s parom konj, nizkih belcev, iz mesta. V sredi Šiške ga ustavita nek štabni narednik, visoke postave, podolgovatega obraza, v dolgem plašču in še drug narednik, majhen širokih prsij in črnih malih brk. Zahtevala sta takoj s strogim glasom legitimacijo od voznika; ko jo ta pokaže, izjavita, da ni veljavna, vržeta Rusa z voza, se vsedeta na voz ter oddirjata proti Št. Vidu. Rus teče do svojega poveljstva, javi tam zadevo, vzame na to konja rujavca z gligom (dvokolesnim vozičkom) ter dirja za njima proti Št. Vidu. Onkraj Št. Vida ju dohiti. A ko ga spoznata, nameri štabni narednik nanj s puško. Narednik pa skoči z voza ter mu nastavi bajonet na prsi, ter zahteva, da takoj stoji z voza. Rus ki je bil brez orožja, se je udal, nakar je narednik skočil na voz. V diru sta oba lopova poenala proti Gorenjski. Kdor zamore podatit oblastim v navedenem slučaju kake vesti, naj to stori takoj pri bližnji orožniški postaji. Ob tej priliki se občinstvo opozarja, da naj v dvomljivih slučajih od oseb v vojaški obleki zahteva legitimacijo. Vsaka vojaška oseba, ki dobi kako službeno nalogo, dobi od svojega poveljstva tudi legitimacijo, pismeno pooblastilo, v katerem je natančno pojasnjeno, kakva službena dejanja da sme izvršiti. Občinstvo naj bo previdno, da ne obsesti. V dvomljivih slučajih naj naprosi vedno priče, posebno se občinske morje ali orožništvo. V slučaju izvršenega prestopka ali hude delstva pa naj ga precej in takoj javi orožnikom. Le ako vsi sodelujemo bo mogoče takih in podobnih hude delstva zatreti. SHS štacijsko poveljstvo v Ljubljani.

Umobolne iz Štajerske, Koroške in Primorske pripeljejo spremljevalci večinoma neposredno v deželno blaznico na Studenec in sicer največkrat brez potrebnih dokumentov. To postopanje ni pravilno in zavod bi v zmislu predpisov bolnika lahko odklonil. V polasnilo hodi občinstvu povedano, da je treba vse bolnike, torej tudi umobolne, zelasiti najprej v sprejemnem uradu deželne bolnišnice v Ljubljani; za sprejem umobolnih v deželno blaznico na je poleg tega še potrebno zdravniško spričevalo od uradnega zdravnika ali pa od onega, ki je bolnika zdravil.

— **Pojasnilo.** Ker se v zadnjem času razširjajo vesti, da je promet s klavnimi prašiči in teleti zopet prost in da je klanje omenjenih živali brez vsake utesnitve dovoljeno, se s tem ugotavlja, da so te vesti brez prave podlage in neresnične. Nakupovanje klavnih prašičev in telet je kakor dosedaj tako tudi nadalje izključno pridržano vnovčevalnici za živino in mast v Ljubljani. Vsi predpisi, ki se tičejo prometa z navedenimi živali ostanejo še nadalje v veljavi, in se bodo prestopki kaznovali. Dalje se ugotavlja, da je vnovčevalnica za živino in mast v Ljubljani, ki je izšla iz prejšnjega bivšemu deželnemu odboru kranjskemu podrejenega »deželnega mesta za dobavo živine«, državen zavod, in da se stekajo dohodki tega zavoda v državno blagajnico. — Narodna vlada SHS, prehranjevalni urad.

Narodna vlada SHS v Ljubljani, oddelek za uk in bogočastje je odstavila: Ano Besold, učiteljico v Pliberku, in Ivana Sporčiča, nadučitelja v Mežici, in nastavila Jedvigo Strel za učiteljico v Pliberku in Ivo Feiniga, šolskega vodjo v Tunelu kot adučitelja v Mežici.

— **Narodna vlada SHS v Ljubljani** je odstavila kot okrajna šolska nadzornika nadučitelja Tomaža Wernitznigga, okrajnega šolskega nadzornika za mesto Ptuj in za nemške šole okrajev Ormož, Konjice, Sv. Lenart v Slov. goricah, Ljutomer, Marenberg, Maribor (okolica), Rogatec, Šoštanj, Sloven-

ska Bistrica in Slovenji Gradec ter vladnega svetnika Klementa Profta, okrajnega šolskega nadzornika za mesto Celje in za nemške šole okrajev Celje (okolica), Vransko, Sevnica, Brežice in Laško. Njima podrejene šole je podredila šolskim nadzornikom za slovenske šole dotičnih okrajev. Odstavila je tudi okrajnega šolskega nadzornika za velikovski okraj Josip Socherja in nastavila Pavla Koschierja začasno za okrajnega šolskega nadzornika za velikovski okraj in Julija Ogrissega kot nadučitelja nemške ljudske štiri-razrednice v Brežicah dala na razpolago štajerskemu deželnemu šolskemu svetu.

Darovi. Za rodbino mučenika Kromarja smo prejeli iz Št. Jerneja 90 kron, ki so jih nabrali v nedeljo, dne 22. decembra zavedni Jugoslovani v gostilni Recelj in Rezika Blatnik v Št. Jerneju. — Iz Kranja pa smo prejeli v isti namen 100 kron, ki jih je nabral dr. Fran Suhadolnik.

Gospodarstvo.

Razlastitev veleposestev. Kako je nujno in potrebno, da se v Jugoslaviji razlaste veleposestva in latifundije, dokazujejo sledeče številke: V Hrvatski Slavoniji so sledeča veleposestva, katerih lastniki niti ne stanujejo v deželi: Knez Odeschalchi 2200 oralov, Friderik Habsburški 14.000 oralov, knez Thurn in Taxis 70.000 oralov, grof Lato Pejacevich 22.000 oralov, grof Ivan Drašković 25.000 oralov, baron Gutman 60.000 oralov, knez Bathany 6000 oralov, Detninger 4000 oralov in dr. Osem tujih velikašev poseduje torej v Hrvatski in Slavoniji okoli 200.000 oralov zemlje. To zemljo jim mora seveda obdelavati hrvatski in srbski seliaki, a njegov znoj spravijo ti plemeniti nemški in madžarski knezi, grofje itd. v Budimpešti in na Dunaju. Ko bi se ta posestva razdelila na mala posestva, bi se s tem ustvarilo 20.000 samostojnih posestnikov, 20.000 družin bi s tem dobilo svojo eksistenco. Če računamo družino povprečno 5 oseb, bi mogli naseliti samo na teh osmih veleposestvih 100.000 oseb. Tudi pri nas na Kranjskem je mnogo zemlje v rokah nemških veleposestnikov. Tako imajo knez Auersperg 23.600 oralov, princ Schönburg-Waldenburg 16.945 oralov, baron Born 4260 oralov, da ne omenjamo onih, ki imajo po 1000 oralov in več. Vsa ta zemlja bi prišla v prid našemu kmetu, ki ima povečini tako malo posestvo, da ne more preživljati svoje rodbine, vsled česar se je moral izseljevati v tujino, nemški knez, grof in baron pa je živel brezskrbno na njegov račun in zapravljaj denar iz njegovih žuljev po nemških mestih. Vsa ta zemlja, ki je v nemških plemenitih rokah, se mora razlastiti in da ne bodo rekli, da smo jim jo protipostavno vzeli, naj se jim plača z avstrijskim vojnim posojilom, da se tako iznebimo tega papirja.

Ne preoblagajte gospodarstva z nepotrebno konjerejo! Mnogi gospodarji so v zadnjem času dobili konje, ki jih niso prej nikdar redili. Mnogi gospodarji so si pa tudi nabavili konj preko svoje potrebe. Gospodar, ki je imel prej le par konj, redi sedaj po tri, štiri konje. Prav je, da je žival našla varno zavetje, toda za vsakega gospodarja nastaja vprašanje, ali mu res kaže, rediti še naprej te živali ali ne. Če smo si konje nabavili, smo zaraditega, ker je bila ugodna prilika za to in če ta reja ni iz gospodarskega stališča opravičena, potem ni takih konj naprej rediti na škodo druge živine. Našega gospodarstva ne smemo preoblagati s tako rejo, ker nam je tudi na škodo goveji živini. Takih konj se je treba čim preje zopet znebiti, kar se sedaj toliko lažje zgodi, ker je po konjih zopet veliko povpraševanja. Iščejo jih kupci iz Bosne, ki so prišli tekom vojne ob svojo konjerejo. Tem naj se nepotrebni konji oddajajo, krma pa naj se raje obrača za našo govejo živino, ki je dosti trpela in dosti propadla v »vojnem času«.

Našo kravjerejo treba popolniti. Sedaj po vojni bodi naša prva skrb, da popravimo našo propadlo kravjerejo. Tekom vojne smo izgubili na tisoče in tisoče naših krav. Na ta način smo prišli ob mleko, ob teleta in gnoj. Posledice čutimo povsod, po mestih in po deželi. Po mestih je nastalo silno pomanjkanje mleka, tako, da ga še otroci nimajo, na

kmetiji zunaj pa manjka gnoja in telet, kar je silna škoda za vse naše poljedelstvo in živinorejo. Ta položaj je treba najprej izboljšati, ker tlači kmeta in meščana. Naj se tedaj naši gospodarji pobrigajo predvsem zopet za kravjo rejo, ki jo je treba vpostaviti v prejšnje stanje, kakor smo je imeli pred vojno. Tisti, ki imajo zadosti krme, naj skušajo potrebne krave kupiti. Na ta način je popolnjevati našo kravjo rejo, zlasti v okolici mest, kjer nam danes mleka najbolj primanjkuje. Če pa krav ni dobiti, naj se kupujejo telice, da se število krav čim preje nadomesti. Sicer pa naj se po deželi spodrejajo potrebne telice, da pridemo kmalu zopet do tistega števila krav, ki smo ga redili pred vojno.

Izvoz slivovke iz Bosne in Hercegovine v ostalo jugoslovansko ozemlje je odslej dovoljen.

Znižanje obrestne mere za hranilne vloge. Vse banke, hranilnice in posojilnice v Ljubljani so sklenile znižati obrestno mero s 1. januarjem 1919 na 3% in sicer za vloge na hranilne knjižice, tekoči račun in žiro-konto. Znižanje obrestne mere se je za to izpejalo, ker sedaj vsled splošnih razmer v gospodarskem življenju ni koristne vporabe za denarne prihranke.

Ponarejeno rudeče vino. Mnogokrat pride v promet rudeče vino, ki je ponarejeno. Ker je vino sedaj drago, je tudi dobiček ponarejalca večji in zato ugodne prilike izrabijo kar najbolj morejo. Pravo rudeče vino se od ponarejenega spozna na sledeči enostavni način. Vzemi košček krede (take, s katero se piše na tablo) in kapni par kapljic vina na njo. Če je vino pravo, ostale bodo na sredi sive lise. Če pa je vino pokvarjeno, postane kreda modra, zelena ali rudeča. To so večinoma barve, ki jih uporabljajo ponarejevalci.

Tla v staji za perutnino ni dobro napraviti iz betona. Če se tudi lažje čistijo, so vendar prehladne in perutnina, zlasti race in gosi obolijo na revmatizmu, na katerem tudi lahko poginejo. Najboljša so lesena tla, ki se posujejo s peskom.

Raznoterosti.

* **Teža zraka.** Kakor ima vsaka stvar svojo težo, tako jo ima tudi zrak. S to svojo težo pritiska na predmete in jih ovira v gibanju. V prostoru, kjer ni zraka, pada papir in kamen z enako hitrostjo na tla, dočim pada v zračnem prostoru kamen hitreje, kakor pa papir, kajti kamen s svojo težo lažje premoga pritisk zraka, kakor pa papir, ki je lažji. Čim gostejši je zrak, tem težji je in njegov pritisk večji. Pritisk zraka, oziroma njegova teža meri se z mero, ki se imenuje tlakomer ali barometer. To je steklena cev brez zraka, napolnjena z živim srebrom, na katero z ene strani pritiska zrak. Po tem, koliko se živo srebro dvigne ali pade, vemo, kako težak je zrak. S pomočjo tlakomera ali barometra presodimo, kakšno vreme da bo, ali lepo ali slabo. Dobro bi bilo, da bi imel barometer vsak gospodar. Naša zemlja je samo do gotove višine obdana z zrakom. Zrakoplovi se morejo dvigniti tudi 10.000 m visoko. Toda za zrakoplovca je tak poskus življenju nevaren, ker je v taki višini zrak zelo redek in ovira dihanje. Zrak kot tak je sicer lahek, toda velika množina zraka, ki je nad nami, pritiska z veliko silo na naše telo in bi ga zdrobila, če ne bi istočasno človeška kri izvajala protipritisk na zunaj. S tem se ta dva pritiska uničujeta. V veliki višini pa je zračni pritisk majhen, pritisk krvi pa je enako močan in prevladuje krvni pritisk. Vsled tega se zgodi, da v veliki višini udari kri pri nosu, ustih in čelu iz telesa. Pritisk ali teža zraka deluje tudi na človeško zdravje. Za nekatero bolnike, posebno za jetične, je bolje, če je pritisk zraka manjši. Zato jim zdravniki priporočajo, da se hodijo zdraviti v visoko ležeče gorske kraje, za druge pa je zopet boljši večji pritisk zraka, kjer imajo več kisika, ki čisti človeško kri.

Listnica uredništva in upravnštva.

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo naročnike, naj naročnino za leto 1919, takoj vplačajo. »Domovina« stane letno 12 kron, polletno 6 kron in mesečno 1 krono. — Za ostalo naročnino naj nam naročniki takoj poravnajo. Oškodovani smo že itak, ker lista ni mogoče pošiljati v ozemlje, zasedeno po Italijanih. — Dospisnike prosimo, da naj pišejo samo na eni strani.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.
Izhaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezna številka 30 vinarjev.
Uredništvo in upravnštvo:
Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserati po dogovoru.

Industrija za razsvetljavo

društvo z o. z.

Maribor ob Dravi, Gosposka ulica št. 5.

Električne naprave za razsvetljavo za mline, žage in druge kraje.

: Električni motorji, električni gladilniki, :
električne žepne svetilke.

Varnost kapitala.

Kdor si hoče kapital za poznejšo dobo zasigurati, naj se zavaruje pri „Prvi češki splošni delniški zavarovalni družbi „Koruna“ v Pragi“.

Zastopstva po vseh slovenskih krajih, za Kranjsko v Ljubljani, Dalmatinova ulica 7, A. KLUN.

Glavni ravnatelj te družbe je moral k vojakom, ker je znal braniti zavod pred avstrijskim vojnim posojilom.

VINO

belo in črno leta 1913-1918
izvrstne kakovosti najboljših
vrst, prodaja na drobno in
na debelo
tvrdka Stiić i drug Sisak
trgovsko društvo in veletrgovina z vinom.
Vzorce izdaja in naročila sprejema za nekoliko dni zastopnik trgovine v Ljubljani, hotel Union, soba št. 75.

Jadranska Banka

Podružnica Ljubljana.

Delniška glavnica: . . . K 20.000.000.

Rezerve: okrog . . . . K 3 $\frac{1}{2}$ .000.000.

Centrala: TRST.

Podružnice:

Dubrovnik
Dunaj
Kotor
Metković

Opatija
Spiljet
Šibenik
Zader

Sprejema:

Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. — Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd. srečke c. kr. razredne loterije.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Pobarvano blago

(črno, rdeče, modro, rjavo itd.) starih ponošeni, obledelih in včasih že zavrzanih oblač je uporabno **kot novo!**

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila po pošti se uljudno priporoča **Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica**

Josip Reich, Ljubljana

Poljanski nasip številka 4.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . . . K 10,000.000.—

Rezervni fond . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednostnih papirjev, deviz in valut. Vnovčevanje kuponov, izžrebanih zastavnih pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
k vsakemu žrebanju.

Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica
avstrijske državne
loterije.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica številka 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog . . . . . K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 27,000.000
in rezervnega zaklada . . . . . „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4⁰/₁₀₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je popolnoma varna.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¹/₄%, obrestim in proti najmanj 1% ozir. ³/₄% odplačevanju na dolg

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Tvrdba: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in
vino vermont**

po ugodnih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄⁰/₁₀₀

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.